

ปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน¹

พัชรินทร์ มาตรการ²

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้มีการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการค้ามนุษย์มากขึ้น จากการที่ประเทศไทยถูกกล่าวหาว่าได้ก่ออาชญากรรมในการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ทั้งที่เป็นการกระทำความผิดโดยลำพังและการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยไม่ได้ระบุถึงการละเมิดต่อกลุ่มเปราะบาง รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่และขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการที่เชื่อมโยงกับการค้ามนุษย์ที่มองไม่เห็นอย่างชัดเจนหรือที่มิได้มีสภาพบังคับชัดเจน ประเทศไทยได้มีการบัญญัติให้ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการเป็นการกระทำความผิดทางอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ได้กำหนดให้ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้นเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินนั้น ทำให้เกิดประเด็นปัญหาข้อกฎหมายว่าการกำหนดให้ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ความหมาย ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับความผิดการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน ในประเด็นปัญหาลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ปัญหาในการพิจารณาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงิน ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นเครื่องมือในการปราบปรามการกระทำความผิดที่มีเงินหรือทรัพย์สินเป็นแรงจูงใจในการกระทำความผิด เงินหรือทรัพย์สินที่ได้ไปจากการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดอาจนำไปใช้หรือนำไปสนับสนุนช่วยเหลือการกระทำความผิดในครั้งต่อไปได้ ทำให้เกิดการประกอบอาชญากรรมไม่มีที่สิ้นสุด

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการกับทรัพย์สิน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนเชื้อสกุล

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบว่าปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการทรัพย์สิน ยังไม่เหมาะสมและชัดเจนด้วยกันหลายประการ จึงสรุปได้ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นแรก คือ ปัญหาลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการเป็น ความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินพบว่ากรณีที่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการ บังคับใช้แรงงานหรือบริการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ ตามมาตรา 14 ประกอบมาตรา 6/1 ที่เป็นการชี้ให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินนั้น ลักษณะความผิดมูลฐานจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะสามารถนำมาตราการเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินมาใช้ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด เมื่อหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการกำหนด ขอบเขตความผิดมูลฐานนั้นจะต้องเป็นปัญหาใหญ่ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง คือลักษณะของอาชญากรรมยังมีความซับซ้อนและได้มีการพัฒนา วิธีการกระทำความผิดที่ซับซ้อนยิ่งขึ้นหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทยจึงไม่ได้ พิจารณาว่าต้องรอผลของการกระทำความผิดนั้นก่อนถึงจะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน

การกำหนดความผิดมูลฐานของสหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้ระบุถึงการที่ต้องรอผลของการกระทำ ความผิดเสียก่อนถึงจะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน อีกทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนด ลักษณะของการกระทำความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการ มาตรา 310 จะเห็นได้ว่าการกระทำที่เป็นเหตุ ให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจที่มีบทลงโทษแล้ว แต่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการค้ำมนุษย์ไม่ได้ระบุว่าลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินด้วย

มาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ ก็บัญญัติไม่สอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานบังคับ ค.ศ. 1930 ก็บัญญัติให้การบังคับใช้แรงงานหรือบริการจะต้องถูก ลงโทษเช่นเดียวกับการกระทำความผิดอาญา และพิธีสาร ค.ศ. 2014 ของอนุสัญญาว่าด้วยการเกณฑ์แรงงาน บังคับ ค.ศ. 1930 ก็มีได้ระบุการลงโทษผู้กระทำความผิดต้องรอการได้รับผลของการกระทำเสียก่อน จึงจะดำเนินการได้

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการมีการบังคับเปลี่ยนแปลงซับซ้อนมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการค้ำมนุษย์มากขึ้น มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนเป็นมีขบวนการ ตั้งแต่กระบวนการจัดหางานและกลไกที่บังคับให้บุคคลต้องตกอยู่ในสถานะที่ถูกบังคับใช้แรงงานหรือ บริการในภายหลัง โดยจะเกิดขึ้นกับแรงงานประมงเป็นส่วนใหญ่ ธุรกิจดังกล่าวสร้างรายได้มหาศาลให้กับ ผู้ประกอบการก็เป็นการทำให้ได้รับผลตอบแทนสูงด้วย และก็เป็นความผิดที่เป็นภัยต่อความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจ

แม้ว่าพฤติกรรมในการกระทำความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการจะไม่รุนแรง แต่เป็นการกระทำที่กีดกันผลประโยชน์ให้ทำงานหรือบริการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมหาศาล ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวที่ได้มานั้น อาชญากรอาจนำไปดำเนินการเข้าสู่กระบวนการฟอกเงิน เพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นเงินหรือทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย อันจะส่งผลให้เงินนอกระบบเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศ

การกำหนดลักษณะความผิดมูลฐานมิได้พิจารณาถึงความรุนแรงของการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาลักษณะอื่น ๆ ประกอบด้วยและพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฟอกเงินที่มีความประสงค์ที่มุ่งตัดวงจรของการประกอบอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจด้วย

สรุปได้ว่าลักษณะของความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ายมนุษย์ ระบุให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินมีเพียงสองลักษณะเท่านั้น ลักษณะที่หนึ่ง คือ ได้รับอันตรายสาหัส ลักษณะที่สอง คือ ถึงแก่ความตาย ซึ่งการกำหนดความผิดดังกล่าวภายใต้กรอบความคิดเกี่ยวกับของเหตุการณ์เท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ การบังคับใช้แรงงานหรือบริการก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ จึงต้องมีการกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมลักษณะที่สำคัญของการกระทำความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการในลักษณะอื่น ๆ ด้วย

ประเด็นปัญหาที่สอง คือ ปัญหาในการพิจารณาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ พบว่าการพิจารณาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้น ต้องพิจารณาคำนิยามของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้มาหรือสนับสนุนหรือช่วยเหลือ หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน เมื่อทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้นย่อมไม่เป็นไปตามคำนิยามของกฎหมายฟอกเงิน เพราะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยตรงจากการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการใช้แรงงานหรือบริการเท่านั้น แต่ตามข้อเสนอแนะของ FATF ข้อ 4 ได้แนะนำให้มีการปรับทรัพย์สินในการปรับทรัพย์สินนั้น คำว่าทรัพย์สินนั้นรวมถึงรายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ประกอบกับทฤษฎีมาร์กซิสและทฤษฎีเสรีนิยมคลาสสิกก็ยอมรับถึงแรงงานนั้นมีมูลค่าได้ จึงเห็นได้ว่าการบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้น จะได้ทรัพย์สินเป็นรายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ การยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวจึงต้องรวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ด้วย เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ FATF

การดำเนินการกับทรัพย์สินก็ต้องพิจารณาประกอบด้วยว่าความผิดดังกล่าวนั้นเข้าลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือ

ระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศหรือเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กร อาชญากรรมหรือผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ให้เป็นดุลยพินิจของคณะกรรมการ ธุรกรรม ก็ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานที่เข้าหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 58 วรรคสองแล้ว

การยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินเป็นการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นการพิสูจน์ความเกี่ยวข้องระหว่างทรัพย์สินกับการกระทำความผิด หากทรัพย์สินนั้นมีการ จำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพ หรือจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใดหรือบุคคลใดเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์ทางทะเบียนก็ตาม ก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฟอกเงิน สามารถดำเนินการยึดอายัดทรัพย์สินได้ โดยที่ไม่ได้เจาะจงเฉพาะตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด อย่างเดียว แต่ต้องมีมูลค่าที่สัมพันธ์กับการกระทำความผิดที่สามารถทดแทนกันได้

ความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้น ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินหากไม่สามารถที่จะ ดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่มีไว้เป็น ความผิด หรือการทำให้เป็นความผิด หรือทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ก็ควรที่จะ นำระบบการยึดทรัพย์สินแบบมูลค่ามาใช้กับความผิดฐานดังกล่าว เพราะผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ ค่าเสียหายตามมูลค่าของทรัพย์สินโดยไม่จำเป็นต้องยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เฉพาะเจาะจงหรือเกี่ยวข้องกับการ กระทำความผิด ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้มาโดยถูกต้องตามกฎหมายหรือได้มาจากการกระทำความผิด ก็สามารถดำเนินการยึดได้

หากนำมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามมูลค่ามาบังคับใช้นั้น สามารถที่จะเพิ่มโอกาสในการที่ ปราบปรามการฟอกเงินมุ่งดวงจรอาชญากรรมและทำลายแรงจูงใจสำคัญในการประกอบอาชญากรรมที่ ให้ผลตอบแทนที่สูงและเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับตามมาตรการทางแพ่ง ของกฎหมายฟอกเงินในการทำลายมูลค่าทางทรัพย์สินทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดมูลฐานได้มาโดยการ กระทำความผิด และส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่น ๆ ขาดแรงจูงใจในการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน นั้นอีก เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษริบทรัพย์สินเพื่อทดแทนความผิดที่บุคคลนั้นได้ก่อให้เกิด ขึ้นตามทฤษฎีทดแทน (Retribution Theory) อีกทั้งเพื่อการข่มขู่และการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดใช้ ทรัพย์สินที่ถูกริบเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอีกตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ด้วย

ประเด็นปัญหาที่สาม คือ ปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือ บริการตามกฎหมายฟอกเงิน พบว่าผู้เสียหายความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมาย ฟอกเงิน ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แต่เป็นผู้เสียหายที่แท้จริงก็เพียงพอแล้ว เพราะกฎหมายนั้นมุ่งคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น ซึ่งหลักเกณฑ์ การพิจารณาความเป็นผู้เสียหายในคดีอาญานั้นเน้นการให้สิทธิในการเริ่มฟ้องคดี แต่ในการ

คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฟอกเงินนี้ คือการที่กฎหมายต้องการให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายเท่านั้นซึ่งความผิดมูลฐานในกฎหมายฟอกเงินนี้มีทั้งหมด 28 มูลฐาน และบางความผิดมูลฐานมีลักษณะที่เป็นความผิดที่ไม่อาจมีผู้เสียหายได้ รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย ดังนั้นการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานที่ไม่มีผู้เสียหายจึงไม่อาจดำเนินการได้ เพราะความผิดมูลฐานนั้น ไม่อาจมีตัวผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาที่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิ

ส่วนคำนิยามของผู้เสียหาย เมื่อพิจารณาประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงกับผู้เสียหายที่เป็นผู้จัดการแทน ส่วนพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ายานั้น มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่แท้จริงเท่านั้นแล้ว แต่เมื่อพิจารณาความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการแล้วการที่จะเป็นผู้เสียหายนั้นจะต้องเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงเท่านั้น เพราะการบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้นเป็นการบังคับเอาจากผู้ถูกบังคับใช้แรงงานหรือบริการเท่านั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้มุ่งถึงบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนได้ แต่เมื่อการที่ความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงินแล้วซึ่งเฉพาะกรณีผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย จึงเป็นการที่บัญญัติถึงผู้เสียหายที่เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทนดังเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

ระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559 ข้อ 3 จำกัดบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายฟอกเงินเฉพาะผู้ได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานแต่ความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้น ไม่ได้ได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐาน เนื่องจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการนั้นเป็นการบังคับเอากับแรงงาน ซึ่งคำว่าแรงงานนั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง คนงาน ผู้ใช้แรงงาน เท่านั้นแต่แรงงานนั้นถือว่าเป็นผลประโยชน์อื่นใดที่ไม่ใช่ทรัพย์สิน จึงไม่สามารถที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฟอกเงิน ต้องมีการแก้ไขบทนิยามของคำว่าผู้เสียหายต่อไป

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินและการดำเนินการทรัพย์สิน ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาลักษณะความผิดเกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานหรือบริการเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

1.1 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าย พ.ศ. 2551 ในมาตรา 14 จากเดิม บัญญัติว่า “มาตรา 14 ให้ความผิดตามมาตรา 6/1 ที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” แก้ไขเป็น “มาตรา 14 ให้ความผิดตามมาตรา 6/1 เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”

1.2 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับลักษณะการกระทำความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ โดยกำหนดเป็นกฎกระทรวงขึ้นเป็นการเฉพาะกรณีจะต้องปรากฏว่าผู้ถูกระทำได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจมีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการเป็นไม่จ่ายค่าบังคับใช้แรงงานหรือค่าแรงงาน และทั้งสองกรณีศาลจะต้องมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าแรงงานจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป จึงจะเข้าลักษณะเป็นความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงินได้

2. กรณีปัญหาในการพิจารณาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ผู้ศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะ คือ

2.1 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 จากเดิมบัญญัติว่า

“มาตรา 3 ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน...”

แก้ไขเป็น “มาตรา 3 ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หมายความว่า

(1) เงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ที่ได้มาจากการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งมีความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน...”

2.2 ควรนำมาตรการยึดอายัดทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้กับความผิดบังคับใช้แรงงานหรือบริการ เฉพาะกรณีที่ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง เท่านั้น แต่หากพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยตรง ก็ใช้มาตรการยึดอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งเป็นตามหลักทฤษฎีของต้นไม้ที่เป็นพิษ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามกฎหมายฟอกเงินเป็นการปกป้องสังคมและประโยชน์ส่วนร่วมอีกด้วย

3. กรณีปัญหาเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการตามกฎหมายฟอกเงิน ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการธุรกรรมว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2559 ข้อ 3 ในความหมายของคำว่า ผู้เสียหาย จากเดิม

“ข้อ 3 ในระเบียบนี้ “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐาน และไม่อาจดำเนินการเพื่อขอคืนหรือทรัพย์สินหรือชดใช้คืนความเสียหายดังกล่าวได้ตามกฎหมายอื่นหรือดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล”

แก้ไขเป็น

“ข้อ 3 ในระเบียบนี้ “ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้ที่ได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่อาจคำนวณเป็นเงินได้จากการกระทำความผิดมูลฐาน และไม่อาจดำเนินการเพื่อขอคืนหรือทรัพย์สินหรือชดใช้คืนความเสียหายดังกล่าวได้ตามกฎหมายอื่นหรือดำเนินการตามกฎหมายอื่นแล้วแต่ไม่เป็นผล”

เอกสารอ้างอิง

จรัญ โฆษณานันท์. สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงในสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559.

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา แก้ไขเพิ่มเติมโดย ดาราพร ธีระวัฒน์.

พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ศาลแพ่งและสำนักงาน ปปง.. คู่มือการปฏิบัติงานการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและ

ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และคดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ปปง., 2556.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. กฎหมายป้องกันและปราบปรามการล้างมุลย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2559.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. สิทธิมนุษยชน LAW 4063. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560.

สำนักงาน ปปง.. ระเบียบวิธีเพื่อการประเมินการติดตามข้อเสนอแนะของ FATF และการประเมิน

ประสิทธิผลของระบบ AML/CFT. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน ปปง., 2558.

วีระพงษ์ บุญโยภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2557.